

II Kongres Pracodawców Osób Niepełnosprawnych

Kierunki zmian w systemie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

Stanowisko

II Kongresu Pracodawców Osób Niepełnosprawnych w sprawie kierunków zmian w systemie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Pracodawcy osób niepełnosprawnych od wielu lat zgłaszają szczegółowe postulaty dotyczące reformy systemu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych w Polsce. Głównym kierunkiem prac nad reformą obecnego systemu powinna być kontynuacja dobrych i sprawdzonych w Polsce rozwiązań oraz maksymalne uproszczenie i stabilizacja systemu. Rozwój polskiej gospodarki w ostatnich latach, dobra koniunktura gospodarcza oraz zmiany demograficzne w naturalny sposób zwiększają zainteresowanie pracodawców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych.

Praca odgrywa kluczową rolę w procesie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Obecny system wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych jest niedoskonały, zbyt zbiurokratyzowany i traktujący pracodawców oraz osoby niepełnosprawne z wielką nieufnością ze strony zarówno władz państwowych i samorządowych, jak i szeroko pojętej opinii społecznej.

Mając za sobą 25 lat doświadczeń w funkcjonowaniu systemu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych w Polsce, pracodawcy osób niepełnosprawnych, zebrani na II Kongresie Pracodawców Osób Niepełnosprawnych przedstawiają postulaty, które mają na celu poprawę ogólnej sytuacji pracodawców i osób niepełnosprawnych poprzez: stanowienie prostego i przyjaznego prawa, życzliwość zarówno pracodawcom, jak i osobom niepełnosprawnym oraz uwzględnienie zmian w aktualnej sytuacji rynkowej w Polsce, jak i Unii Europejskiej.

I. Osoba niepełnosprawna – aktywny uczestnik rynku pracy.

1. System orzecznictwa o niepełnosprawności:

- Obecny system orzecznictwa o niepełnosprawności nie sprzyja stabilizacji w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Interpretacja orzeczeń o niepełnosprawności na potrzeby zatrudniania jest bardzo skomplikowana i naraża zarówno pracowników, jak i pracodawców na popełnianie błędów, niosących znaczące ryzyka formalne i finansowe.
- + Proponowany kierunek to ujednoczenie systemu orzekania o stopniu i rodzaju niepełnosprawności, zmierzający do jego jednoznaczności i ciągłości. Status osoby niepełnosprawnej w systemie zatrudniania powinien wynikać z jej faktycznie, czytelnie określonych potrzeb, a nie z nierzetelnego, rozciąganego w czasie procesu orzekania o niepełnosprawności.

2. Formy wsparcia zatrudnienia:

- Duża różnorodność form wsparcia rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, rozpięta pomiędzy dwoma wciąż niejednolicie traktowanymi rynkami zatrudnienia: otwartym i chronionym, powoduje nieefektywne wydawanie środków z PFRON, w tym na nie zwiększające liczby i jakości miejsc pracy programy pomocowe.
- + Proponujemy uproszczenie polegające na czytelnej ofercie zatrudnienia osób niepełnosprawnych na tzw. otwartym rynku pracy wspieranej wyłącznie dotacją o charakterze finansowym, przekazywanej pracodawcy, po wypełnieniu określonych obowiązków wynikających z zatrudnienia, racjonalizowanych z uwzględnieniem orzeczonego stopnia niepełnosprawności, bezpośrednio związanych z liczbą zatrudnionych.
- + Proponujemy utrzymanie innych, pozaekonomicznych form wsparcia zatrudnienia, wyłącznie dla pracodawców, posiadających status zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej adresowanych wyłącznie do osób posiadających orzeczenia o niepełnosprawności w stopniu znacznym lub umiarkowanym ze schorzeniami specjalnymi.
- + Proponujemy wsparcie na zatrudnienie osób niepełnosprawnych, które uzyskały uprawnienia emerytalne, ale posiadają zdolność i wolę podjęcia zatrudnienia; takie osoby również powinny być częścią systemu.
- + Celowym jest zwiększenie wielkości wsparcia zakładów pracy chronionej poprzez pozostawienie do ich dyspozycji większości środków pochodzących ze zwolnień z podatków i opłat oraz zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych przekazywanych na zakładowy fundusz rehabilitacji osób niepełnosprawnych (ZFRON), jako realizację dwóch głównych celów w zakładzie pracy chronionej tj. tworzenie nowych i doposażanie istniejących miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych oraz rehabilitację leczniczą i społeczną osób niepełnosprawnych. Poprawa efektywności wykorzystania środków ZFRON wymaga odbiurokratyzowania i uproszczenia procedur ich wydatkowania oraz jednoznacznej interpretacji przepisów.

II. Pracodawca – rzetelny partner w aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością.

1. System wsparcia zatrudnienia i rehabilitacji przez pracę.

- Obecny kształt systemu rehabilitacji jest nieczytelny, zawiera wiele regulacji opartych o sprzeczne względem siebie interpretacje ze strony organów nadzorczych/kontrolnych, sankcje dla pracodawców są znacząco niewspółmierne do ewentualnych błędów, a ich pełna egzekucja bezpośrednio zagraża funkcjonowaniu przedsiębiorstw – beneficjentów pomocy, jak i podmiotów z nimi powiązanych.
- + Celem zmian powinno być stworzenie jasnego, prostego i przejrzystego prawa, regulującego funkcjonowanie tego systemu, charakteryzującego się następującymi cechami:
 - 1) obniżeniem kosztów i obowiązków związanych z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych,

- 2) błąd lub uchybienie proceduralne powinny generować potencjalną sankcję, proporcjonalną do przewinienia, w szczególności w skutkach ekonomicznych, jak również okresów obowiązywania/przedawnienia
- 3) interpretacje i wyjaśnienia organów przyznających pomoc i/lub nadzorujących jej przyznawanie powinny być jednoznaczne i skutkować dla pracodawców wyłącznie pozytywnie; pracodawca działający w dobrej wierze, stosujący wydaną interpretację nie może być karany skutkami jej błędnego wydania.

2. Stabilizacja finansowania systemu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

- Doświadczenie ubiegłych lat wskazuje, że dokonywano zmian w systemie wyłącznie ze względu na konieczność zrównoważenia budżetu PFRON. Taka sytuacja buduje niepewność dla pracodawców, którzy są narażeni na istotne straty wynikające z naruszenia ich interesów w toku.
- + Podstawowym źródłem finansowania rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych nadal powinny być wpłaty obowiązkowe pracodawców niezatrudniających wymaganego wskaźnika osób niepełnosprawnych oraz dotacje z budżetu państwa.
- + Oczekiwany jest trwały i czytelny podział budżetu PFRON na dwa główne cele: wsparcie zatrudnienia na rzecz podmiotów gospodarczych i pomoc strukturalna, udzielana na rzecz organizacji non profit, działających na rzecz osób najbardziej poszkodowanych.
- + Ewentualne zmiany w systemie finansowania zatrudnienia osób niepełnosprawnych powinny być wdrażane z co najmniej rocznym *vacatio legis* oraz być częścią katalogu zmian w ustawie o zamówieniach publicznych, podlegającym automatycznej waloryzacji.

3. Rola chronionego i otwartego rynku pracy w rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnością.

- Zrównanie wysokości dofinansowania do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych na otwartym i chronionym rynku pracy przy braku zrównania obowiązków wynikających z posiadania statusu zakładu pracy chronionej deformuje rynek pracy.
- + Zakłady pracy chronionej i zakłady aktywności zawodowej to dobrze zorganizowane/wyposażone i przyjazne miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych, które powinny dysponować dodatkowymi instrumentami wsparcia i pomocy osobom niepełnosprawnym.
- + Zadaniem zakładu aktywności zawodowej powinno być bezpieczne przygotowywanie osoby niepełnosprawnej do podjęcia pracy w zakładzie pracy chronionej lub u pracodawcy otwartego rynku pracy; ten rodzaj wsparcia powinien posiadać czytelne zasady dodatkowego finansowania.
- + Zwiększone koszty funkcjonowania zatrudnienia osób niepełnosprawnych na chronionym rynku pracy, ze względu na szczególną sytuację pracujących tam osób niepełnosprawnych, stałą i regularną konieczność rehabilitacji leczniczej wymagają dodatkowego finansowania w formie subsydiów płacowych na podstawie art. 26a ustawy o rehabilitacji.
- + Konieczne są także zmiany w funkcjonowaniu Warsztatów Terapii Zajęciowej, które nie są obecnie zainteresowane współpracą z pracodawcami i kierowaniem uczestników warsztatów na rynek pracy. W pierwszej kolejności należy wyposażyć je w instrumenty zachęcające do większej niż dotychczas

aktywności w przygotowaniu osób niepełnosprawnych do wejścia na rynek pracy. Takim instrumentem mogłyby być premie finansowe za podjęcie zatrudnienia przez uczestników warsztatów. Ważnym elementem działalności warsztatów terapii zajęciowej powinna być bardzo ścisła współpraca z pracodawcami, a w szczególności z zakładami aktywności zawodowej oraz zakładami pracy chronionej.

Warszawa, dnia 23 maja 2017 r.

Pracodawcy zebrani na II Kongresie Pracodawców Osób Niepełnosprawnych